

Provocările care ameninţă performanţa sistemelor agricole au plasat rezilienţa pe primul plan al agendei de lucru europene. Acţiunile şi strategiile de stimulare a rezilienţei sistemelor agricole ar trebui să urmeze şase principii cheie care descriu cum ar trebui să acţioneze actorii din sistemul agricol şi cei care îi influenţează (guverne, actori din cadrul lanţul valoric, bănci, consultanţi, etc.). Modul în care aceste principii se traduc în recomandări concrete este specific diverselor regiuni şi sectoare. Pentru trasarea foii de parcurs concrete în sprijinul rezilienţei sistemelor agricole, este necesar un proces de co-creare asemeni dialogului politic.

Provocările care ameninţă performanţa sistemelor agricole, cum ar fi seceta şi scăderea preţurilor cauzate de situaţii de criză şi şocuri cum ar fi schimbările climatice, nesiguranţa geo-politică, conflictele comerciale, schimbări ale preferinţelor consumatorilor şi de asemenea, recenta criză COVID-19, au plasat rezilienţa şi mai sus pe agenda de lucru europeană. Consolidarea rezilienţei sectorului agricol reprezintă unul dintre obiectivele importante ale propunerii Comisiei Europene pentru Politica Agricolă Comună (PAC) post-2020. Pactul Ecologic European, Strategia de la Fermă la Consumator, Strategia pentru Biodiversitate şi Planul de Redresare şi Rezilienţă al UE au reafirmat necesitatea consolidării rezilienţei. Prin urmare, cadrul instituţional şi socio-economic din jurul sistemelor agricole ar trebui să stimuleze robusteţea, adaptabilitatea şi transformabilitatea acestora, precum şi capacitatea lor anticipativă.

6 principii cheie SURE-Farm pentru susţinerea rezilienţei

Proiectul SURE-Farm a investigat rezilienţa sistemelor agricole din UE din mai multe puncte de vedere, folosind o diversitate de metode. Pe baza rezultatelor proiectului, SURE-Farm a extras 6 principii pentru favorizarea rezilienţei şi a dezvoltat foi de parcurs concrete către o mai mare rezilienţă a sistemelor agricole. Principiile care susţin rezilienţa descriu modul în care actorii sistemului agricol şi ai mediului care îi influenţează ar trebui să acţioneze pentru a îmbunătăţi rezilienţa. Ele sunt bazate pe analiza comportamentului sistemic al sistemului agricol şi anume, pe deciziile luate de actorii din sistemul agricol şi din mediul său atunci când s-au confruntat cu provocări în trecut.

Cele 6 principii cheie SURE-Farm pentru susţinerea rezilienţei sunt:

1. Atunci când un sistem agricol nu poate face faţă suficient unei provocări, agenţii din mediul său de influenţă trebuie să asigure resurse temporare pentru ca sistemul agricol să facă faţă consecinţelor adverse ale şocului, însă numai pentru a câştiga timp pentru a găsi o soluţie reală.

2. Când sistemul este supus la şocuri repetate, trebuie transferate resurse spre construirea capacităţii anticipative precum şi a capacităţii de adaptare şi transformare, pentru a preveni dependenţa de soluţii externe şi a spori capacitatea de reacţie viitoare a sistemului agricol.

3. Mediul extern sistemului de ferme ar trebui să asiste sistemul agricol în detectarea, evaluarea şi abordarea tendinţelor pe termen lung care pot genera provocări pentru acesta, astfel încât să crească robusteţea viitoare, inclusiv prin transformare sau adaptare la acele tendinţe pe termen lung.

4. Mediul extern ar trebui mai curând să încurajeze o diversitate potenţială de reacţii, decât să se concentreze prea mult asupra unui set limitat de acţiuni care să întărească rezilienţa.

5. Ansamblul sistemului agricol şi mediului său extern ar trebui să dezvolte un grad suficient de ambidexteritate, adică să găsească un echilibru între plasarea resurselor în provocări imediate faţă de provocări viitoare.

6. Este nevoie de o analiză sistemică aprofundată a principalelor cauze ale provocărilor, pe de o parte, şi a factorilor determinanţi ai vulnerabilităţii la aceste provocări, pe de altă parte, pentru a evita redefinirea problemei şi implementarea de soluţii care nu rezolvă problema reală.

Foi de parcurs pentru consolidarea rezilienţei: necesitatea dialogului politic

Analiza sistemelor a condus la şase principii care să orienteze sistemele agricole şi actorii mediului extern în vederea consolidării rezilienţei. Traducerea acestor principii în recomandări concrete trebuie realizată printr-o abordare specifică fiecărui sistem regional şi/sau agricol. Pledăm pentru stabilirea unui dialog politic care să îmbunătăţească rezilienţa, reunind toţi actorii relevanţi dintr-un sistem agricol şi din mediul său. Dialogurile politice, denumite şi mese rotunde sau grupuri de lucru, reunesc diverse grupuri de interese, concentrându-se pe o problemă de interes comun, şi caută să formuleze soluţii practice la problemele existente. În cadrul proiectului SURE-Farm, un asemenea dialog politic a fost iniţiat sub forma unui atelier participativ de elaborare de foi de parcurs în 11 studii de caz, cu scopul de a defini acţiuni şi strategii care să favorizeze rezilienţa, pe baza celor 6 principii enunţate anterior. Acţiunile şi strategiile recomandate în foile de parcurs care au rezultat din aceste ateliere de lucru sunt specifice fiecărui studiu de caz. Totuşi, au rezultat o serie de teme comune:

1. Dezvoltarea de noi aranjamente instituţionale în cadrul lanţului valoric şi promovarea diversităţii canalelor de marketing
2. Investirea resurselor în diferenţierea produselor şi în noi modele de afaceri
3. Creşterea investiţiilor în dezvoltarea rurală şi îmbunătăţirea atractivităţii zonelor rurale, în special pentru tânăra generaţie
4. Îmbunătăţirea abilităţilor antreprenoriale ale fermierilor prin educaţie, învăţare socială şi servicii de consultanţă şi consolidarea AKIS
5. Investirea de resurse în adaptarea modurilor de producţie şi comercializare ale sistemelor agricole
6. Creşterea gradului de conştientizare privind provocările şi tendinţele pe termen lung pentru sistemul agricol
7. Recompensarea fermierilor pentru contribuţia lor la funcţiile publice ale sistemului agricol
8. Dezvoltarea şi menţinerea unei viziuni pe termen lung la nivelul fermei, sistemului agricol şi politicilor publice
9. Investiţii în evaluarea impactului sistemelor agricole alternative (adaptate sau transformate)
10. Dezvoltarea de instituţii care să permită sistemelor agricole o mai mare flexibilitate
11. Implicarea actorilor multipli în eforturi concertate şi abordarea mixului instituţional şi structural, mai degrabă decât folosirea de instrumente unice
12. Stimularea unei diversităţi de strategii pro-active de gestionare a riscului
13. Facilitarea accesului la resursele de teren şi de muncă
14. Sprijinirea cooperării orizontale şi verticale în cadrul programelor de dezvoltare rurală.

O gamă largă de părţi interesate, fermieri şi factori de decizie împărtăşesc percepţia SURE-Farm conform căreia consolidarea rezilienţei este necesară şi urgentă. SURE-Farm are convingerea că prin abordarea celor şase principii cheie ale sale şi prin adoptarea setului mai larg de recomandări, părţile interesate şi factorii de decizie, printr-un efort concertat, pot spori rezilienţa sistemelor agricole europene în viitor.

Notă pentru editori

Pentru mai multe informaţii despre proiectul SURE-Farm, vizitaţi website-ul: <http://surefarmproject.eu>

